

Кохан Н. В.

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри трудового, екологічного та аграрного права юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника

ПРАВО НА ОСКАРЖЕННЯ ЗА НОРМАМИ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Реалізація курсу на проведення політичної реформи, активної соціальної політики, всебічної демократизації та побудови громадянського суспільства пов'язана з необхідністю підвищення захисту трудових прав і соціально-економічних інтересів працівників в сучасних умовах ринкової економіки.

У цьому зв'язку можна стверджувати, що великого значення набуває проблема забезпечення гарантій прав і свобод особи, а також забезпечення їх захисту саме в трудових відносинах.

Гарантії в юридичній літературі розглядають як сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, що спрямовані на реалізацію прав і свобод громадян на усунення можливих причин і перешкод їх неповного чи неналежного здійснення¹. Одні з цих факторів визначаються умовами реалізації конституційних прав і свобод, а інші – засобами та методами їх забезпечення та захисту.

Вивчення таких факторів і створення активно діючого механізму захисту прав і свобод особи, особливо в соціально-економічній сфері, мають вагомим значення для побудови громадянського суспільства та правової, соціальної держави.

Слід зазначити, що в Україні вироблений і діє механізм захисту трудових прав та законних інтересів особи. Він реалізується насамперед через систему органів державної влади:

- законодавчої – за допомогою прийняття нових законів, спрямованих на забезпечення й захист прав та свобод людини і громадянина;
- виконавчої – у зв'язку з діяльністю її органів щодо виконання прийнятих законів, контролю за їх дотриманням;
- судової – через здійснення правосуддя, відновлення порушених прав та захисту законних інтересів особи у сфері праці.

Дослідження права на оскарження в трудовому праві – проблема не нова.

У широкому розумінні право на оскарження, яке передбачене частиною 5 статті 55 Конституції України, потрібно розглядати, як таке, що кожному

¹ Пустовіт Ж. Поняття соціальних гарантій прав і свобод людини і громадянина в Україні // Право України. – 2000. – №3. – С.28-30.

гарантується право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Таким чином, „оскарження” у трудовому праві потрібно розуміти в двох аспектах. Згідно першого, протестуючи проти якого-небудь рішення чи дій особа, права якої порушено, може офіційно звернутись або подати скаргу до вищої інстанції. В такому аспекті відображається позасудовий спосіб захисту свого порушеного права. Наприклад, при зверненні до КТС, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, Уповноваженого Верховною Радою з прав людини. Згідно другого, особа право якої порушено, безпосередньо або через свого представника уповноважена у судовому порядку притягнути винну особу до відповідальності. Через другий аспект поняття, відображається судовий порядок відновлення порушеного права. Наприклад, при зверненні до суду першої інстанції, Європейського суду з прав людини, тощо.

Водночас слід відзначити, що при оскарженні свого порушеного права у позасудовому порядку, у будь-який момент, особі, права якої порушено, гарантується право на судовий спосіб захисту. Однак після використання судового способу захисту порушеного права – досудовий спосіб захисту не допускається.

Отже, на підставі вищенаведеного, можна зробити висновок про те, що право на оскарження – це будь-який незаборонений законом спосіб або засіб, за допомогою якого кожна особа (фізична чи юридична) самостійно або через представника може захистити своє порушене право, яке виникає з моменту порушення чи протиправних посягань на охоронюване законом право особи.

Таким чином, оскарження у вузькому розумінні розглядають у таких формах:

- оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб;
- безпосереднє оскарження в суді протиправних дій роботодавця або рішень КТС;
- оскарження рішення суду першої інстанції шляхом подання апеляційної і касаційної скарги;
- оскарження судових рішень національних судів у міжнародних інстанціях.

Оскарження у широкому розумінні розглядають у таких формах:

- оскарження протиправних дій (бездіяльності) чи рішень посадових осіб шляхом звернення до державних органів, органів місцевого самоврядування;
- оскарження до Уповноваженого Верховною Радою з прав людини;
- оскарження в комісії по трудових спорах порушених трудових прав;

- оскарження працівником свого порушеного права шляхом його звернення до прокуратури України;
- оскарження порушених трудових прав шляхом подання скарги до територіальної державної інспекції праці.

Кохан, Н.В. Право на оскарження за нормами трудового законодавства [Текст] / Н.В. Кохан // Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-7 червня 2014 р. / Ред.кол.: В.С. Венедіктов, А.М. Куліш, М.М. Бурбика; За ред.: В.С. Венедіктова, А.М. Куліша. - Суми : СумДУ, 2014. - С. 198-200.